

Bokföringsnämndens kommunsektion, 16.11.1999

42. Utlåtande om hur bokföringslagen skall tillämpas på behandlingen av patientskadeansvar i bokföringen

1. Begäran om utlåtande

En samkommun för sjukvårdsdistrikt begär utlåtande av kommunsektionen om huruvida 5:14 § nya bokföringslagen (1336/1997) skall tillämpas i samkommunen för sjukhusdistrikt på så sätt att patientskadeansvaret i sin helhet tas upp bland avsättningar i balansräkningen. Paragrafen innehåller bestämmelser om att från intäkter skall dras av de utgifter och förluster som orsakas av framtida förpliktelser om vissa i paragrafen närmare bestämda förutsättningar uppfylls. Enligt sökandens uppfattning är det exakta utgiftsbelopp som betalningsansvaret för patientförsäkringar leder till inte känt och den exakta tidpunkten då det realiserar är inte heller känt i fråga om icke avgjorda skador, inte heller för redan avgjorda skador. Bokföringslagen (1336/1997) tillämpas första gången i kommunerna och samkommunerna under den räkenskapsperiod som inleds år 2000.

I bokslutet för 1998 uppgick sjukvårdsdistriktets patientskadeansvar till sammanlagt 30 638 900 mk. Av detta bestod 22 356 000 mk av ansvar för skador som avgjorts före utgången av 1998. Andelen icke avgjorda skador och utredningsreserven för skador utgjorde vid årsskiftet 8 835 000 mk av ansvaret.

Enligt uppgift från Patientförsäkringspoolen består betalningsansvaret för patientförsäkringar av ersättningar som i framtiden betalas till patienter som utsatts för skada eller till anhöriga till patienterna i form av ersättningar för kostnader för vård på grund av skadan och ersättningar för förlorad arbetsförtjänst, ersättningar för invaliditet, vårk och olägenhet samt livränta. Beräkningen av ansvarsbeloppet baserar sig för de fortlöpande ersättningarnas del (livränta, ersättning för bestående invaliditet) på försäkringsmatematiska metoder och för övriga ersättningsdel på statistisk eller annan uppskattning. Fr.o.m. 1993 har patientförsäkringspremierna baserat sig på principen om fullständig självrisik för varje försäkringstagare.

Enligt 10:2 och 3 § lagen om försäkringsbolag skall försäkringsbolaget täcka den ansvarsskuld som försäkringsavtalen medför. För täckning av ansvarsskulden begär Patientförsäkringspoolen varje år av försäkringstagaren ett skuldebrev som täcker det uppskattade ansvarsskuldbeloppet. Om det kvarvarande lånebeloppet vid utgången av följande år avviker från de avsättningar för ersättningar som gjorts i bokslutet, skall det resterande lånebeloppet ändras på motsvarande sätt när långivarens bokslut fastställts. I Patientförsäkringspoolens bokslut tas täckningen för den ansvarsskuld som baserar sig på skuldebrevet upp bland fordringar på aktiva sidan i balansräkningen. Ersättningsansvaret för inträffade försäkringsfall ingår i balansräkningen i den försäkringstekniska ansvarsskulden bland främmande kapital. Behandlingen av ansvarsskulden i den försäkringstekniska ansvarsskulden i Patientförsäkringspoolens bokföring baserar sig på särskilda bestämmelser utfärdade av social- och hälsovårdsministeriet (Social- och hälsovårdsministeriet: Föreskrifter och anvisningar till försäkringsbolagen, Dno 58/02197). I 10:1 mom. 3 Lag om försäkringsbolag bestäms att "i försäkringsbolagens bokföring skall utan hinder av vad som stadgas på något annat ställe i lag iakttas stadgandena i denna lag samt av social- och hälsovårdsministeriet utfärdade föreskrifter som föranleds av försäkringsverksamhetens speciella karaktär".

2. Motivering

2.3 Bokföringslagen (30.12.1997/1336)

Bokföringslagen (1336/1997) tillämpas första gången i kommuner och samkommuner under den räkenskapsperiod som inleds 1.1.2000. I 5:14 § bokföringslagen bestäms:

"Från intäkter skall dras av de utgifter och förluster som orsakas av framtida förpliktelser, om

- 1) de hänför sig till räkenskapsperioden eller en tidigare räkenskapsperiod,
- 2) de skall anses vara säkra eller sannolika vid den tidpunkt då bokslutet upprättas,
- 3) den inkomst som motsvarar dem inte är säker eller sannolik, och
- 4) de baserar sig på lag eller den bokföringsskyldiges förpliktelse gentemot en utomstående.

Från intäkterna får dras av även sådana av förpliktelser orsakade framtida utgifter eller förluster som kan specificeras och motsvarar bestämmelserna i 1 mom. 1-3 punkten.

Om det exakta beloppet av en utgift eller förlust som avses i 1 eller 2 mom. eller datum för dess realisering inte är känt, skall det tas upp bland balansräkningens avsättningar."

2.1 Patientskadelagen (25.7.1986/585)

Enligt 4 § patientskadelagen skall utövare av hälso- eller sjukvårdsverksamhet ha försäkring för patientskada som avses i 1 § denna lag

Inom den offentliga sektorn har patientförsäkringarna ordnats så, att vissa samkommuner för sjukvårdsdistrikt har tagit en i lagen avsedd försäkring hos Patientförsäkringspoolen. Försäkringen har ordnats så att för de ovan nämnda samfundet beräknas ett årligt premieansvar som fördelar sig på följande sätt: för de skador som inträffat under året före bokslutsåret uppgörs ett skuldebrev medan de skador som inträffat under bokslutsåret blir kvar som premieskuld. Samfundet amorterar årligen sin skuld i förhållande till de årliga ersättningar som det betalar.

2.2 Låneavtalet för patientskadeansvaret

Patientförsäkringspoolen meddelar årligen samkommunen för sjukvårdsdistrikt (vid månadsskiftet januari-februari) beloppet av det ansvar som sammanhänger med patientförsäkringspremierna på följande sätt (exemplet från meddelandet för februari 1999):

1 skador som avgjorts före utgången av år 1998 x mk
2 skador som avgörs efter år 1998 x mk
3 avsättning för skadeutredning x mk
4 korrigeringsavgift för år 1998 +/- x mk

Premieansvar sammanlagt, x mk
varav med skuldebrev x mk

För täckande av ansvarsskulden ber Patientförsäkringspoolen varje år om ett skuldebrev. Enligt detta är sjukvårdsdistriktet låntagare och Patientförsäkringspoolen långgivare för ett belopp som täcker den del av försäkringspremien som motsvarar låntagarens andel av de patientförsäkringsersättningar som den offentliga sektorn på patientförsäkring betalar för skador som inträffat under åren 1987 ? 1992. Lånet täcker också ersättningar som betalas för skador som inträffat efter år 1993 och före utgången av det år som föregår bokslutsåret enligt principen om full ersättning för varje försäkringstagare, både för avgjorda och för icke avgjorda skador, med undantag av indexförhöjningar för fortlöpande ersättningar. Lånets belopp är lika med summan av de ersättningar för vilkas täckning lånet har tagits. Beloppet disponeras av låntagaren och låntagaren betalar ingen ränta på det.

Det resterande lånebeloppet ändras årligen när långgivarens bokslut fastställts, om det resterande lånebeloppet avviker från de avsättningar som i samband med långgivarens bokslut gjorts för ersättningar som ingått i lånebeloppet. Långgivaren meddelar i samband med debiteringen av den första amorteringsraten för varje år hur stora amorteringsraterna blir under året. Det är alltså inte fråga om ett lån vars belopp och betalningstid är kända exakt på förhand med undantag av det följande årets amorteringspost, utan beloppet ändras årligen och betalningstiden kan vara flera årtionden, betalningstiden kan inte bestämmas noggrann på förhand och på lånet betalas ingen ränta.

För avgjorda fortlöpande ersättningar baserar sig redovisningen på försäkringsmatematiska metoder och för övriga ersättningar på statistisk eller annan uppskattning. Ansvarsskulden kan även justeras till den del som gäller redan avgjorda händelser under tidigare år. Enligt meddelande från Patientförsäkringspoolen hör premieansvaren i boksluten för de sammanslutningar som står bakom poolen till fordringar i balansens aktiva och till den försäkringstekniska ansvarsskulden i balansens passiva. Detta gäller både de premieansvar som finns på skuldebrev och de som inga skuldebrev ännu upprättats för.

2.2 Tidigare utlåtanden av kommunsektionen

Kommunsektionens utlåtande (8/24.2.1997)

Enligt utlåtandet avdras det premieansvar som motsvarar patientskadan från intäkterna som kostnad under den räkenskapsperiod då ersättningsskyldigheten har uppstått. Den andel av försäkringspremien som skall bokföras som skuld upptas bland långfristigt främmande kapital i posten lån från försäkringsanstalter. Det lånebelopp som förfaller till betalning under den räkenskapsperiod som följer på bokslutet, upptas dock bland kortfristigt främmande kapital.

Kommunsektionens utlåtande (29/16.3.1998)

Enligt utlåtandet skall samkommunen för sjukvårdsdistriktet i bokslutet bokföra premieansvaret för oavgjorda skador samt utredningsreserveringen som hänför sig till skador som inträffat 1996 och därefter såsom kostnad och obligatorisk reservering till det sannolika värdet. Till grund för värderingen kan samkommunen ha Patientförsäkringspoolens meddelande som premieansvaret och utredningsreserveringen eller en egen mer sannolik värdering.

2.5 Kommunsektionens ställningstagande

Patientförsäkringens betalningsansvar är en i lagen bestämd utgift som skall ersätta inträffade patientskador som samkommunen genom det ingångna försäkringsavtalet har förbundit sig att betala. Enligt 5:14 § bokföringslagen skall från intäkter dras av de utgifter och förluster som orsakas av framtida förpliktelser, om de hänför sig till räkenskapsperioden, de skall anses vara säkra eller sannolika vid den tidpunkt då bokslutet upprättas, den inkomst som motsvarar dem inte är säker eller sannolik och de baserar sig på lag eller den bokföringsskyldiges förpliktelse gentemot en utomstående. Patientförsäkringens betalningsansvar kan anses uppfylla dessa villkor och den skall därför avdras från intäkten under den räkenskapsperiod då det ersättningsansvar som motsvarar den inträffade skadan har uppstått.

Om det exakta beloppet av en utgift eller förlust som avses i 5:14 § 1-2 momentet bokföringslagen inte är känt eller tidpunkten då utgiften eller förlusten realiserar inte är känd antecknas detta bland avsättningar i balansräkningen. Patientförsäkringens exakta betalningsansvarsbelopp eller tidpunkten då den realiserar är inte känd med undantag av betalningarna för följande år vilka meddelas i början av respektive år. Det belopp som skall betalas följande år antecknas bland kortfristiga resultatregleringar och till andra delar antecknas ansvaret bland avsättningar.

3. Kommunsektionens utlåtande

Patientförsäkringens betalningsansvar bokförs som kostnad under den räkenskapsperiod då det ersättningsansvar som motsvarar den inträffade skadan har uppstått. Den del av betalningsansvaret som betalas följande år bokförs bland kortfristiga resultatregleringar och den andra delen som avsättning till sitt sannolika värde.

Som grund för fastställandet av värdet av avgjorda skador använder samkommunen Patientförsäkringspoolens meddelande om premieansvaret och för fastställande av värdet av premieansvaret för oavgjorda skador och för utredningsreserven antingen nämnda meddelande eller en egen mer sannolik värdering. En andel som tidigare bokförts som långfristigt lån flyttas i balansen till avsättningar.